

Αριθμ. Πρωτ.: Φ.1/3/617

Έν Καισαριανῇ τῇ 2α Σεπτεμβρίου 2019

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ 203η

Πρός

τό πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Εὐλογημένοι Χριστιανοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Τήν Κυριακή 8 Σεπτεμβρίου 2019, πρό τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ σύμφωνα μέ τήν ὑπ' ἀριθμόν 2556/5.7.1993 Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτελοῦμε τήν μνήμη τῶν Ἐθνοῖερομαρτύρων Μητροπολιτῶν *Σμύρνης Χρυσοστόμου, Μοσχονησίων Ἀμβροσίου, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Ἰκονίου Προκοπίου καί Ἐπισκόπου Ζήλων Εὐθυμίου καί τῶν λοιπῶν Κληρικῶν καί Λαϊκῶν* πού *ὑπέστησαν βίαιο καί μαρτυρικό θάνατο κατά τήν Μικρασιατική Καταστροφή (1922), πού κατά τό διανυόμενο ἔτος συμπληρώνονται 97 χρόνια ἀπό τά θλιβερά γεγονότα.*

Ἡμέρα διπλῆς σεβάσμιας μνήμης σήμερα γιά τούς πιστούς ἡ σημερινή Κυριακή

Α΄. Στήν λατρευτική σύναξή μας τιμᾶμε κλίνοντες εὐλαβικά τό γόνυ τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος στόν κορυφαῖο Ἐθνοῖερομάρτυρα Μητροπολίτη

Σμύρνης Χρυσόστομο πού προεξάρχει τοῦ χοροῦ τῶν λοιπῶν Μικρασιατῶν Μητροπολιτῶν πού μαρτύρησαν κατά τήν Μικρασιατική Καταστροφή τοῦ 1922, ἐπίσης τῶν καταγεγραμμένων καί τῶν μή καταγραφέντων Κληρικῶν καί Λαϊκῶν Πατέρων καί ἀδελφῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν πού βιαίως ἐξεμέτρησαν τό ζῆν παντοιοτρόπως μαρτυρησάντων.

1. Θυμώμαστε καί τιμᾶμε τούς Ἐθνοῖερομάρτυρες Ἱεράρχες:

Α) Τόν κορυφαῖο Ἐθνοῖερόμαρτυρα *Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο* πού κατακρεουργήθηκε τό ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου τῆς 27ης Αὐγούστου 1922 (9 Σεπτεμβρίου σήμερα) ἀπό σκληρούς καί ἀνελέητους δημίους. Ἡ βαρβαρότητα τῶν δημίων του συγκλόνησε τό ποιμνίό του, τούς Ἕλληνες, τούς ἰσχυρούς τῆς γῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Παραδόθηκε ὡς ἐξιλαστήριο θῦμα ἀπό τούς ἐχθρούς τῆς Πίστεως καί τῆς Πατρίδος μας στόν μαινόμενο κατ' αὐτοῦ Τουρκικό ὄχλο, ἀπό τόν ὁποῖο δεινῶς προπηλακιζόμενος ἀνεσκολοπίσθη βάνανυ καί φρικτά. Θυσιάσθηκε ὡς ἱερεῖο δηλαδή θῦμα ἄμωμο καί ἐκούσιο, ἀφοῦ ἀρνήθηκε νά δεχθεῖ τήν προσφερθεῖσα σ' αὐτόν διάσωση μέ τήν φυγή, διότι βάρυνε στήν ἀρχιερατική συνείδηση του ὁ λόγος τοῦ Κυρίου γιά τόν καλό Ποιμένα, ὅτι : «ὁ μισθωτός φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστὶ καί οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων» (Ἰωάννης ι' 12-13).

Ἐπίσης θυμώμαστε καί τιμᾶμε:

β) Τόν *Κυδωνιῶν Γρηγόριο*. Ὁ Ἱεράρχης αὐτός προστάτεψε τό ποιμνίό του ἀπό τούς διωγμούς τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν καί ἔσωσε πολλούς φυλακισμένους καί μελλοθανάτους. Φυγάδευσε τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ποιμνίου του σέ ἀσφαλεῖς τόπους ἔξω τῶν Τουρκικῶν συνόρων. Συγκακουχούμενος ὁ ἴδιος μέ τούς ὑπόλοιπους ἐκτοπίσθηκε μαζί τους τόν Ὀκτώβριο τοῦ ἔτους 1922. Ἐνῶ ἐτοιμάσθηκε ὁ λάκκος πού εἶχαν σκάψει γιά αὐτόν οἱ δημιοί του γιά νά τόν

θάψουν ζωντανό ξεψύχησε από έγκεφαλκή συμφόρηση, τελειωθείς έν Κυρίω
ώς νεομάρτυς τήν 3η Όκτωβρίου 1922.

γ) *Τόν Μοσχονησίων Άμβρόσιο.* Ό Ιεράρχης αυτός μαρτύρησε, άφοϋ
βασανίσθηκε μέ τό πετάλωμα τών ποδιών του καί τήν κατατεμάχηση τοϋ
σώματός του, μαζί μέ άλλους Ιερείς πού συμμαρτύρησαν μαζί του καί άλλους
πιστούς τής Έπαρχίας του, «*διά τόν λόγον τοϋ Θεοϋ καί διά τήν μαρτυρίαν τοϋ
άρνίου ήν είχαν*» (Άποκαλύψεως στ΄, 9)

δ) *Τόν Ικονίου Προκόπιο.* Στο μέσο τής καταδυναστεύσεως τοϋ ποιμνίου
του καί τών Ποιμένων του άπό τίς Άρχές τών Νεοτούρκων, καί τών
άπεγνωσμένων κραυγών τοϋ λαοϋ ό Ποιμενάρχης παρέδωκε τό πνεϋμα στό
Μέγα Άρχιερέα καί Σωτήρα Χριστό προμαχώντας καί συμπάσχοντας μέ τούς
στενάζοντες Έλληνες Χριστιανούς τής Άνατολίας. Μαρτύρησε ώστε καί οί πιστοί
τής έπαρχίας του «*σωτηρίας τύχωσι τής έν Χριστῷ Ιησοϋ*» (Β΄ Πρός Τιμόθεον β΄,
10)

καί ε) *Τόν Ζήλων Εϋθύμιο.* Ό Ιεράρχης ένῶ ήταν φυλακισμένος στήν
Άμάσεια τοϋ Πόντου ως κατηγορούμενος για έσχάτη προδοσία τοϋ Τουρκικοϋ
Έθνους τό Πάσχα τοϋ έτους 1921 μετέδιδε στους κρατούμενους μαζί μέ τόν
πασχάλιο χαιρετισμό καί τό μήνυμα τής έθνικής άναστάσεως. Υφίστατο
καθημερινά για 41 ήμέρες πολυώδυνα μαρτύρια άπό τά όποϊα υπέκυψε σέ
θάνατο τήν 29η Μαΐου 1921 κατά τό «*ίνα άναπαύσονται έκ τών κόπων (καί τών
όδυνών) αύτῶν καί τά έργα αύτῶν άκολουθεϊ μετ΄ αύτῶν*» (Άποκαλύψεως ιδ΄,
13).

Τίς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του ἔψαλλε μόνος του τὴν νεκρώσιμη Ἀκολουθία γιὰ τὸν ἑαυτό του ἐνῶ «ἐπηκροῶντο δὲ αὐτοῦ οἱ δέσμιοι» (Πράξεων ιστ' 25). Καί μετέστη πρὸς Κύριον ὡς Ἐθνομάρτυρας καί Ἱερομάρτυρας.

2. Γιά τὴν ὀδυνηρὴ καταστροφή τῆς Σμύρνης ὁ Τζόρτζ Χόρτον, Γενικός Πρόξενος τῶν Η.Π.Α. στή Σμύρνη τό 1922 στό βιβλίο του μέ τίτλο «Ἀναφορικά μέ τὴν Τουρκία-ἡ κατάρα τῆς Ἀσίας Προξενικά ντοκουμέντα τῶν ΗΠΑ » (μτφ. ἀπό τὰ ἀγγλικά Ὕλγα Μαύρου, Ἐκδόσεις Λιβάνη, Ἀθήνα 1992) ἀναφέρει:

«Γι' αὐτὴ τὴν τρομακτικὴ καταστροφή, πού ἔφτασε στό πιό ὀδυνηρό ἀποκορύφωμα τοῦ ἀνθρώπινου πόνου, φέρουν εὐθύνες καί οἱ Ἕλληνες, καί οἱ Τοῦρκοι καί οἱ Εὐρωπαῖοι. Ὁ Μουσταφά Κεμάλ εἶχε τὴν εὐκαιρία νά δικαιώσει ὅσους τὸν ἐπαινοῦσαν στὰ σαλόνια τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς σάν πολιτισμένο ἄνθρωπο. Μποροῦσε νά μπεῖ στή Σμύρνη εἰρηνικά καί νά ντροπιάσει τοὺς χριστιανούς, προσφέροντας προστασία καί ἀσφάλεια σέ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς. Ἀντί γι' αὐτό, ὅμως, διέταξε γενικὴ σφαγὴ. Ἀμέσως μετὰ τὴν εἴσοδο τῶν Τούρκων στή Σμύρνη ἄρχισαν οἱ λεηλασίες, τό πλιάτσικο, οἱ βιασμοί καί οἱ σφαγές. Ἡ ἐκδικητικὴ μανία τῶν Τούρκων ἔσπασε πρῶτα στὸν ἀρμενικὸ πληθυσμό, πού κατηγορήθηκε ὅτι ἔριχνε βόμβες. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ρίχτηκαν ἐλάχιστες βόμβες -τό πολύ ἑξι- καί μάλιστα σέ μιὰ συνοικία τῆς Σμύρνης ὅπου δὲ ζοῦν Ἀρμένιοι. Αὐτό πάντως δέν ἦταν λόγος νά κυνηγᾶνε τρία ὁλόκληρα μερόνυχτα τοὺς Ἀρμένιους μέ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα καί νά τοὺς σκοτώνουν ἐν ψυχρῷ. Ἄλλους τοὺς πυροβολοῦσαν ἐπὶ τόπου, ἄλλους τοὺς μαχαίρωναν, ἄλλους τοὺς κατακρεουργοῦσαν ἢ τοὺς ἄφηναν νά πεθάνουν ἀπὸ αἰμορραγία, ἄλλους τοὺς ἔσερναν σέ πλατεῖες καί τοὺς ἔκοβαν τό λαιμό. Οἱ Ἀρμένιοι κυνηγήθηκαν καί ἐξοντώθηκαν συστηματικά σέ ὁλόκληρη τὴν πόλη. Οἱ Τοῦρκοι στρατιῶτες λεηλατοῦσαν μεθοδικὰ τὰ σπίτια καί τὰ μαγαζιά τῶν Ἀρμενίων, πόρτα πόρτα. Μετὰ τό πλιάτσικο ἔσερναν ἔξω

ὅσους ἄντρες ἔβρισκαν κρυμμένους μέσα στά σπίτια καί τούς ἐκτελοῦσαν. Ὅσο καλοί καί νά εἶναι στά προπαγανδιστικά καθήκοντά τους οἱ ὑποστηρικτές τοῦ Κεμάλ, δέ θά μπορέσουν νά ἀντιπαρέλθουν τά πραγματικά περιστατικά πού ἔλαβαν χώρα στή Σμύρνη. Ἡ ἀλήθεια δέν μπορεῖ νά διαστρεβλωθεῖ ὅταν ὑπάρχουν τόσο πολλοί καί τόσο ἀξιόπιστοι αὐτόπτες μάρτυρες.

Ἡ συμπεριφορά τῶν Τούρκων ἦταν ἀχαρακτήριστη καί μετά τόν ἐμπρησμό τῆς πόλης, ὅταν οἱ χοιστιανοί κάτοικοι τῆς Σμύρνης ἔτρεξαν νά σωθοῦν πρός τή θάλασσα. Χιλιάδες κατατρεγμένοι συνωστίστηκαν στήν προκουμαία, ὅπου καί παρέμειναν μέρες ὁλόκληρες, ζητιανεύοντας γιά μία χεῖρα βοηθείας ἀπό τά πολεμικά πλοῖα τῶν Συμμάχων πού βρίσκονταν στό λιμάνι. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού ἔμειναν στήν προκουμαία νά ἀργοπεθαίνουν ἀπό πείνα καί δίψα, οὔρλιαζαν καί ἰκέτευαν νά τούς λυπηθοῦν οἱ Σύμμαχοι. Ἡ Emily MacCallum διευθύντρια τοῦ Κολεγίου Θηλέων τῆς Σμύρνης, ἔφθασε μόλις σήμερα τό πρωί στήν Ἀθήνα καί μοῦ εἶπε ὅτι αὐτά τά κακόμοιρα πλάσματα ἐξακολουθοῦν νά συνωθοῦνται στίς προβλῆτες τῆς Σμύρνης ἐκλιπαρώντας γιά ἔλεος, ἐγκαταλειμμένα χωρίς τροφή καί νερό. Ὅπως μοῦ εἶπε ἡ ἴδια, ἡ δυσωδία ἀπό τά ἄταφα πτώματα εἶναι τρομερή. Στίς προβλῆτες παραμένουν διακόσιες χιλιάδες ἄνθρωποι μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά τούς σώσει κάποιο καράβι. Στό μεταξύ ἀνακοινώθηκε ὅτι ὅλοι οἱ ἄντρες ἡλικίας ἀπό δεκαοχτώ μέχρι σαράντα πέντε χρονῶν θά συλληφθοῦν σάν αἰχμάλωτοι πολέμου καί θά ὁδηγηθοῦν στά ἐνδότερα. Ἡ Emily MacCallum μοῦ εἶπε αὐτό πού ἄκουσα καί ἀπό ἄλλους Ἀμερικανούς οἱ ὁποῖοι ἦρθαν πρόσφατα ἀπό τή Σμύρνη: ὅλοι τους εἶδαν μεγάλες ὁμάδες αἰχμαλώτων νά πορεύονται πεζῇ στά ἐνδότερα μέ συνοδεία Τούρκων φρουρῶν...

Ἔχουν ἀκουστεῖ διάφορες ἐκδοχές γιά τό θάνατό τοῦ Χρυσόστομου. Τό βέβαιο εἶναι -σέ αὐτό τό σημεῖο συμφωνοῦν ὅλες οἱ μαρτυρίες- πώς τόν σκότωσε ὁ ὄχλος τῶν Ὀθωμανῶν. Ἀπό τά γραφεῖα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τόν πῆρᾶν ἕνας Τοῦρκος ἀξιωματικός καί δύο στρατιῶτες. Τοῦ εἶπαν ὅτι ἤθελε νά τόν δεῖ ὁ

Νουρεντίν Πασᾶς. Σύμφωνα μέ πληροφορίες, αὐτός ἦταν καί ὁ ἐμπνευστής τοῦ σχεδίου ἐξοντωσῆς τοῦ μητροπολίτη.

Οὐσιαστικά παρέδωσε τόν ἱερέα στό φανατισμένο ὄχλο γιά νά τόν ξεφορτωθεῖ ρίχνοντας τίς εὐθύνες στούς «ἀγανακτισμένους Τούρκους». Πρόκειται γιά μία εἰκασία πού δέν μπόρεσα νά τεκμηριώσω μέ στοιχεῖα. Γεγονός παραμένει ὅτι ὁ Χρυσόστομος βρῆκε τό θάνατο στά χέρια τοῦ ὄχλου. Τόν ἔφτυσαν, τοῦ ξερίζωσαν τή γενειάδα, τοῦ ἔσκισαν τά ροῦχα, τόν μαχαίρωσαν καί στό τέλος ἄρχισαν νά τόν σέρνουν στούς δρόμους. Τά μοναδικά ἀμαρτήματα τοῦ Χρυσόστομου ἦταν ὁ πατριωτισμός καί ἡ ἱκανότητά του. Πίστευε στήν ἐξάπλωση τῆς φυλῆς του, στόχο τόν ὁποῖο ὑπηρέτησε πιστά. Ὁ Γάλλος πρόξενος τοῦ πρόσφερε ἄσυλο καί τοῦ συνέστησε νά δεχτεῖ μερικούς Γάλλους ναῦτες σάν συνοδεία γιά τήν ἀσφάλειά του, ἀλλά ὁ Χρυσόστομος ἀρνήθηκε λέγοντας ὅτι ἦταν καθῆκον του νά παραμείγει μέ τό ποίμνιό του μέχρι τέλους. Μοῦ εἶχε πεῖ, θυμᾶμαι, τά ἐξῆς: «Εἶμαι σάν τόν ποιμένα. Δέν μπορῶ νά ἀφήσω τό ποίμνιο μου». Ὁ ἀρχιεπίσκοπος βρῆκε μαρτυρικό θάνατο καί τοῦ ἀξίζουν ὑψιστες τιμές γιά τήν προσφορά του στήν ἐλληνική Ἐκκλησία καί στήν κυβέρνηση τῆς πατρίδας του. Τοῦ ἀξίζει ὁ θαυμασμός ὅλων τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι εἶναι σέ θέση νά ἐκτιμήσουν τό θάρρος τή στιγμή πού βρίσκεσαι ἀντιμέτωπος μέ ἕνα φρικτό θάνατο.

Ὁ Πολύκαρπος, ὁ πολιοῦχος ἅγιος της Σμύρνης, εἶχε καεῖ ζωντανός στό στάδιο πού βρίσκεται πάνω ἀπό τήν πόλη καί ὁ Χρυσόστομος δίκαια τοποθετεῖται δίπλα του. Οἱ Τοῦρκοι περιδιαβαίνουν ἀνενόχλητοι τή χώρα τῶν ἐπτά Πόλεων, χωρίς νά διαμαρτύρεται καμιά χριστιανική κυβέρνηση. Νά ὅμως πού ἔσωσε τήν τιμή τῶν ὅπλων ὁ ἴδιος ὁ Χρυσόστομος. Ἡ τελευταία πράξη τοῦ δράματος, πού σήμανε τήν ἐξάλειψη τῆς χριστιανοσύνης, φωτίστηκε ἀπό τόν ἥρωικό θάνατο καί τή σθεναρή μέχρι τέλους ἄμυνα τοῦ τελευταίου χριστιανοῦ μητροπολίτη»

Προσευχόμαστε ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καί τῆς ἱστορίας νά σκεπάζει τήν
εὐλογημένη Πατρίδα μας τούς πιστούς Ἄρχοντες μας καί τόν Θεοφιλῆ Πιστό
Λαό, ψάλλοντες

*«Ὁ Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν
ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τήν σὴν ἐπιείκειαν
μή ἀποστήσης τό ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν,
ἀλλά ταῖς αὐτῶν ἰκεσίαις
ἐν εἰρήνῃ κυβέρνησον τήν ζωὴν ἡμῶν».*

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.